

BANKA VE FİNANS HUKUKU DERGİSİ

JOURNAL OF BANK AND FINANCE LAW

MAKALELER - GÖRÜŞLER / ARTICLES - DICTUMS

Son Yasal Düzenlemeler Kapsamında Yabancı Sermaye ile Türkiye’de Kurulan Şirketlerin Taşınmaz İktisapları

Acquisition of Immovable Property by the Companies with Foreign Capital Established in Turkey According to the Current Legislative Provisions

Prof. Dr. Nuray EKŞİ

Kefalet Ehliyeti Yönünden Şahıs ve Sermaye Şirketleri

Bailment Competence for Private and Stock Corporations

Prof. Dr. Ahmet BATTAL

Finansal Yenilikler, Etkileri, Yasal ve İdari Düzenleme İhtiyaçları

Financial Innovations and its Efficiency, Necessity of the Legal and Administrative Regulations

Dr. Sinan ŞAHİN

Finansal Kiralama Kanununda ve Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısında Devir Yasağı

Transfer Prohibition on the Law on Financial Leasing and on the Draft Law on Financial Leasing Companies and Factoring Companies and Finance Companies

Arş. Gör. / Res. Asst. Begüm Hande ERTÜRK

Conditional Capital Increase System as a New Corporate Financing Structure

Yeni Bir Finansman Yöntemi Olarak Şartlı Sermaye Artırım Sistemi

Av. / Aal. Serkan İÇTEM

ICC Kuralları

ICC Rules

Abdurrahman ÖZALP

HABERLER / THE NEWS

KARARLAR / COURT DECISIONS

UYGULAMAYA İLİŞKİN BİLGİLER / PRACTICAL INFORMATION

ÖNEMLİ BİLGİLER / SUBSTANTIAL INFORMATION

BANKA VE FİNANS HUKUKU DERGİSİ

Cilt: 1 / Sayı: 2

Yıl: 2012

İÇİNDEKİLER

Makaleler - Görüşler	1
Son Yasal Düzenlemeler Kapsamında Yabancı Sermaye ile Türkiye’de Kurulan Şirketlerin Taşınmaz İktisapları <i>Prof. Dr. Nuray EKŞİ</i>	3
Kefalet Ehliyeti Yönünden Şahıs ve Sermaye Şirketleri <i>Prof. Dr. Ahmet BATTAL</i>	37
Finansal Yenilikler, Etkileri, Yasal ve İdari Düzenleme İhtiyaçları <i>Dr. Sinan ŞAHİN</i>	55
Finansal Kiralama Kanununda ve Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanun Tasarısında Devir Yasağı <i>Arş. Gör. Begüm Hande ERTÜRK</i>	65
Yeni Bir Finansman Yöntemi Olarak Şartlı Sermaye Artırım Sistemi <i>Av. Serkan İÇTEM</i>	99
ICC Kuralları <i>Abdurrahman ÖZALP</i>	119
Haberler	125
Yargıtay Kararları	141
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararları	143
Yargıtay Hukuk Daire Kararları	167
Yargıtay Ceza Genel Kurul Kararı	219
Yargıtay Ceza Daire Kararları	285
Uyuşmazlık Mahkemesi Kararı	289
Uygulamaya İlişkin Bilgiler	295
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Pratik ve Yararlı Bilgiler	297

Ticari İçeriği Olmayan Nakit Hareketlerinde Tevsik Mecburiyeti <i>Dr. Mustafa ALPASLAN - Eda KAYA</i>	304
Bankalar ve Finans Kuruluşlarınca Gözönünde Bulundurulması Gereken Düzenlemeler	307
Özelgeler	313
Önemli Bilgiler	335
LEGAL HUKUK DERGİLERİ SİPARİŞ FORMU	372
LEGALBANK ABONELİK FORMU	373

^H KEFALET EHLİYETİ YÖNÜNDEN ŞAHIS ve SERMAYE
ŞİRKETLERİ
*BAILMENT COMPETENCE FOR PRIVATE and STOCK
CORPORATIONS*

Prof. Dr. Ahmet Battal *

ÖZET

Bu makalede genel olarak, eski ve yeni Borçlar Kanunu ve yeni Türk Ticaret Kanunu hükümleri ele alınarak kefaletin niteliğine ayrıntılı olarak değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ultra vires ilkesi, ivazsız tasarruflarda ehliyet, tüzel kişilerin ivazsız tasarrufları, şahıs şirketi ve sermaye şirketi ayrımının sonuçları, kefalet ehliyeti

ABSTRACT

In this essay the qualification of bailment is discussed detailed in the light of provisions of previous and new Code of Obligation and new Turkish Commercial Code.

Keywords: *Ultra vires principle, competence for voluntary disposals, voluntary disposals of legal entities, results of demerger of private and stock corporations, bailment competence*

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Turgut Özal Ün. Hukuk Fak. Ticaret Hukuku Öğr. Üyesi;
abattal@turgutozal.edu.tr, battal@gazi.edu.tr

İnceleme Planı

GİRİŞ	38
Şahıs şirketi ve sermaye şirketi ayrımının niteliği ve kefalete ilişkin sonucu	39
Kefaletin niteliği ve kefalet ehliyetine ilişkin sonucu.....	40
Genel olarak kefalet ehliyeti	41
Tüzel kişilerde ehliyete genel bakış	41
Tüzel kişilerin kefalet ehliyetine genel bakış.....	42
Kollektif şirkette idare yetkisinin kefalete dair sınırları	44
Kollektif şirkette temsil yetkisinin kefalete dair sınırları	45
Ticaret şirketlerinde kefalet ehliyetinin genel olarak değerlendirilmesi ...	46
İdare ve temsil yetkisinin kefaletle ilişkisi yönünden anonim ve kollektif şirketin mukayesesi	47
Kefalet yasağının istisnaları	49
Yetkisiz kefalette üçüncü kişinin iyi niyetinin sonucu	51
Kefaletin ivazlı olup olmamasının sonucu.....	52
Geçersiz kefalet işleminin sonucu	52
SONUÇ	53

GİRİŞ

Hüküm ve sonuçları yönünden ivazlı ve ivazsız hukuki tasarruflar farklı hükümlere tâbidir. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerle tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler kanunlarda ayrı yaklaşımlarla düzenlenmekte, içtihatlar da bu farkı nazara almakta ve farklı biçimde oluşturulmaktadır.

Tüzel kişilerin ivazsız işlemleri de gerçek kişilerin ivazsız işlemlerinden farklı hükümlere tâbidir. Zira fiil ehliyeti tam olan gerçek kişilerin işlemleri için bir sınırlamaya gerek yok iken, tüzel kişiler adına temsil yetkisi kullananlar, kendi kişisel menfaatini değil başta tüzel kişinin kendisi olmak üzere ortakların ya da üyelerin yararını yani başka kişilerin menfaatini yönetmektedir. Bu durum yönetim yetkisinin ve giderek tüzel kişinin fiil ehliyetinin sınırlanmasını gerektirmektedir.

Fiil ehliyetinin ve temsil yetkisinin ivazsız işlemler için sınırlanması yönünden Medeni Hukuk tüzel kişileri (dernek ve vakıf türünden tüzel kişiler) ile Ticaret Hukuku tüzel kişileri (ticaret şirketleri) arasında da bazı farklar vardır.

Ancak daha da önemlisi, ivazsız işlemlerin ortakların şahsi malvarlığını etkilemesi yönünden ticaret şirketleri de iki alt gruptur: Sermaye şirketlerinde ivazsız işlemler şirket varlığının karşılıksız azaltılması sonucunu doğurur. Şahıs şirketlerinde ise şirketin borçlarından ikinci derecede de olsa ortaklar da sorumlu olduğundan, bilhassa ivazsız borçlandırıcı işlemler, ortakların şahsi malvarlığı üzerinde de etki yapar.

Diğer ifadeyle ortaklara etkisi itibariyle ivazsız işlemler arasında da bir fark vardır: Şahıs şirketlerinin temsilcilerinin şirket varlığını bağışlama işleminde bu işlemde sadece şirket varlığı etkilenmekte, ortakların sorumluluğunun sınırsız sorumluluk olması doğrudan özel bir sonuç doğurmamaktadır. Oysa kefalet ve benzeri ivazsız işlemlerle şirket borç altına girdiğinde şirket varlığı bu borcu ödemeye yeterli gelmezse ortakların sorumluluğu başlamaktadır.

O halde şahıs ve sermaye şirketlerinin fiil ehliyetinin ve temsilcilerin temsil yetkilerinin kefalet ve benzeri ivazsız borçlandırıcı işlemler yönünden sınırları özel olarak incelenmelidir.

Aşağıda bu husus çeşitli yönlerden ele alınacaktır.

Şahıs şirketi ve sermaye şirketi ayrımının niteliği ve kefalete ilişkin sonucu

Sermaye şirketlerinde şirketin borcundan ortağın sorumluluğu olmadığından, şirket yetkilisinin şirket adına borçlanması, ortağı, sadece sermayeye katılma payı ölçüsünde riske sokar. Diğer deyişle, şirketi temsil eden, “sadece şirketi” temsil etmiş olur.

Şahıs şirketlerinde ise sınırsız sorumlu ortaklar şirket borçlarından ikinci derecede ve tüm malvarlığı ile sorumludur. Bu sebeple, bir yetkilinin şirketi borçlandırması, dolaylı olarak ortağı da risk altına sokması demektir. Bu kurala göre, şirketi temsil eden, dolaylı olarak ortakları da borçlandırmış olur.

O halde tüzel kişinin fiil ehliyeti ve tüzel kişi adına hareket edenlerin temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları yönünden iki şirket türü arasında fark olmalıdır. Nitekim kanun koyucular bu sebeple şirket türlerini ve tiplerini farklı ehliyet ve temsil kurallarına tabi tutmaktadır.

Bu farkın, bir ivazsız hukuki işlem durumunda olan kefalet ehliyeti ve temsilcinin yetkisinin sınırları açısından da sonuç doğurması beklenir.

Kefaletin niteliği ve kefalet ehliyetine ilişkin sonucu

Yeni Borçlar Kanununun 581. maddesine göre “kefalet sözleşmesi, kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir”. Eski Borçlar Kanunumuzun 483. maddesine göre de “kefalet bir akittir ki onunla bir kimse borçlunun akdettiği borcun edasını temin etmeği alacaklıya karşı taahhüt eder”.

Kefalet sözleşmesi kural olarak ivazsız (tek tarafa borç yükleyen) sözleşmeler grubundandır. Zira kefil ile alacaklı ve kefil ile borçlu arasındaki ilişki bakımından -kural olarak- bedelsizdir (Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul-2001, s. 200).

Yine kefalet asıl borçlunun ödeme kabiliyetinin yokluğunun tesbiti halinde devreye girecek ikincil teminat niteliğindedir. Dolayısıyla, kefilin, ödeme gücünü kaybettiği açık olan asıl borçluya rücu hakkına sahip olması, fiilen büyük bir iktisadi kıymet ifade etmez.

Bu sebeplerle, kefalet, hem kefilin verdiği teminatın bedelsizliği hem de ifa edilmiş kefaletin kefilin malvarlığında yol açacağı etki itibarıyla bir tür bağışlama gibidir.

O halde kefalet sözleşmesindeki ivazsızlık; sadece asıl borçlunun kefaleti sebebiyle kefile bir bedel ödememesinden değil, aynı zamanda kefilin üstlendiği riskin genellikle “telafi edilemez” bir risk olmasından kaynaklanmaktadır.

Kanun koyucu ve doktrin de kefaletin geçerliliği ve şekli ile ilgili hususları tesbit ederken bu hususu bilhassa nazara almaktadır. Mesela Yeni Türk Borçlar Kanununun 595. maddesinde (EBK. 503'te) yer alan ve kefile tanınan bir hak olan “kefilin borçludan güvence isteme ve hatta borçtan kurtarılmasını isteme hakkı”, olağan şartlarda, tam iki tarafa borç yükleyen akitlerde söz konusu olmayacak türden bir haktır.

Ayrıca, kefaletin alacaklının riskini karşılamaya yönelik teminat amaçlı akitlerden olması sebebiyle, kefalet akdinden doğan borç, bir çeşit tazminat borcu niteliğindedir.

Bu iki özellik, kanun koyucunun kefalet akdinde kefilin özel olarak koruma altına almasının sebebini oluşturur. (Haluk Tandoğan, Borçlar

Hukuku-Özel Borç İlişkileri, Cilt II, Evrim Basın Yayın, İstanbul-1987, s. 697, Franko, age. s. 47 ve orada anılan yazarlar).

Mesela alacaklının kefile karşı iyiniyet kurallarından ve güven ilkesinden doğan “gerçeği söyleme yükümlülüğü”, kefalet sözleşmesinde, diğer sözleşmelere nazaran daha ağır takdir olunur. Buna göre bir kişinin borcuna kefil olan kişi, borçlunun borç ödeme kabiliyetini ve dolayısıyla kefaletle üstlendiği riski öncelikle kendisi araştıracaktır. Ancak bu bilgilenme ihtiyacının karşılanmasına alacaklı da destek olacaktır. “Hatta İsviçre Federal Mahkemesi daha da ileri gitmiş, sadece kefilin gerçeği bilseydi sözleşme yapmaktan kaçınacağı halleri görebilecek durumda olan alacaklının bunları kefile açıklaması gerektiği yolunda yerleşmiş bir içtihadı varmıştır; bu gibi hallerde alacaklının susması bir hile sayılmaktadır.” (Tandoğan, age. s. 738).

Bütün bu bilgiler, kefalet ehliyeti konusunda kefilin özellikle korumasını da gerekli hale getirmektedir.

Genel olarak kefalet ehliyeti

Yukarıdaki gerekçeler, (kefaletin tek tarafa borç yükleyen bir akit türünden olması ve borcun tazminat niteliği) bir taraftan kefilin borç ve yükümlülüklerinin iki taraflı sözleşmelere nazaran daha hafif takdir edilmesine sebep olmakta ve diğer yandan da kefalet iradesinin tesbitinde daha dikkatli hareket edilmesini gerektirmektedir.

Gerçekten, ivazsız borçlanma ve tasarruf ehliyeti, fiil ehliyeti kapsamında ayrı bir bakış açısına ihtiyaç duymaktadır. Mesela tam ehliyetsizlerin ve sınırlı ehliyetsizlerin kanuni temsilcilerinin temsil yetkisi, küçük ya da kısıtlıyı temsilen yapılan işlemin tek taraflı borç doğuran bir işlem olup olmamasına göre de değişmektedir (Ayrıntılı bilgi için Hüseyin Hatemi, Kişiler Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul-1992, s. 62 vd. ve bilhassa s. 73’teki “ivazsız iktisaplar” ve bağışlamalar konusu).

Tüzel kişilerde ehliyete genel bakış

Tüzel kişilerde, gerçek kişilerden farklı olarak, temsilci eliyle işlem mecburiyeti sebebiyle, idareci ve temsilcinin irade alanının ve dolayısıyla temsil yetkisinin sınırlarının genel geçer sınırlar olarak tesbitine ihtiyaç vardır. Bu kapsamda tüzel kişilerde ve bilhassa ticaret şirketlerinde ultra vires (gerçek üstü/konu dışı/yapılamaz) işlemlerin sınırlarının belirlenmesi amacıyla bir teori oluşturulmuştur (Nisim Franko, Ticaret Şirketlerinin Kefalet Ehliyeti, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları

Sempozyumu II, Ankara-1985, s. 45). Bu teori kanun koyucular tarafından da kabul görmüştür.

Eski Ticaret Kanunumuzun ehliyeteye ilişkin 137. maddesi bu prensibi açıkça ifade etmektedir: “Ticaret şirketleri hükmi şahsiyeti haiz olup, şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler.”

Yeni Ticaret Kanununun ticaret şirketlerinde ehliyeteye dair 125. maddesi bu sınırı içermemekte, Türk Medeni Kanununun 48. maddesindeki genel ilkeye atıf yapmakla yetinmektedir: “Ticaret şirketleri Türk Medeni Kanununun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilir”.

Bu yeni düzenleme ile “ultra vires” reddedilmiş değildir. Sadece “ilke” olmaktan çıkarılmıştır.

Diğer ifadeyle bu düzenlemeyle ticaret şirketlerinin kanuni ve iradi temsilcilerine sınırsız temsil yetkisi verilmiş değildir. Sadece, konu, şirket türlerine özgü kurallara bırakılmış, kural yoksa Medeni Kanundaki kuralın geçerli olacağı bildirilmiştir.

Nitekim Yeni Türk Ticaret Kanununun anonim şirketin temsilcilerinin temsil yetkisinin sınırlarının düzenlendiği 371. maddesinde bu konu düzenlenmiş ve ikinci fıkradaki hükümle kural ve istisnaya ilişkin ispat yükü eski kanuna nazaran yer değiştirmiştir: “Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğer ki, üçüncü kişinin işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin”.

Kollektif şirketlerde ise eski kural aynen devam ettirilmiştir. Kollektif şirketlerde temsil yetkisinin şirketin maksat ve konusu ile sınırlı olması prensibi, aşağıda da açıklanacağı üzere, aynen sürmektedir.

Tüzel kişilerin kefalet ehliyetine genel bakış

Tüzel kişilerin ehliyeti açısından diğer bir konu, bağışlama ve benzeri tek taraflı tasarruflarda bulunabilme ehliyetinin olup olmadığı ve varsa sınırları hususudur.

Kefalet iradesine ilişkin olarak yukarıda ele aldığımız farklı bakış açısı ihtiyacı tüzel kişilerin kefaletinde de kendisini göstermektedir.

Gerçek kişiler tam ehliyetli ise dilediği gibi ve dilediği kadar bağışta bulunabilir, kefil olabilir. Gerçek kişilerin kanuni temsilcileri için ise bunlar, kural olarak “yasak işlemler”dendir.

Oysa tüzel kişiler açısından, bağışlama ve benzeri ivazsız işlemlerde, irade, ancak “oybirliği ile ortak karar” biçiminde ortaya çıkarsa bir değer ifade eder. (Hatemi, age. 157).

Bu durumda, kural olarak, tüzel kişi temsilcilerinin “bağışlama” yetkisi yoktur. Nitekim Hatemi (age. s. 161) bu konuda şunları yazmaktadır:

“Şu halde, sonuç olarak, derneğin veya vakfın amacı ile hiç bağdaşmayan ve gerçek kişilerdeki yasak işlemler niteliğinde olan ‘bağışlama’ ve bir başka kişi yararına aynî veya şahsî güvence verme (kefalet veya rehin sözleşmeleri) işlemleri, tüzel kişi için ‘yasak işlem’lerdendir. Sadece bu ‘yasak işlemler’ için, kuruluş belgesinde gösterilen özel amacın tüzel kişinin fiil ehliyetini sınırladığını söyleyebiliriz. Mesela, yoksullara yardım derneği veya vakfı, kuruluş belgesine uygun olarak bu amaç doğrultusunda ‘bağışlama’ yapmış ise, bu bağışlama geçerli olur. Fiil ehliyetsizliği söz konusu değildir. Organ, yetkisi çerçevesinde bu işlemi yapmış ise, yetkisiz temsil de söz konusu değildir. Ancak, mesela, ‘Hacı Hüsrev Mahallesi Yoksullarına Yardım Derneği’, ABD başkanının Beyaz Saray’a sermesi için dernek malvarlığından bir halı bağışlamış ise, yönetim kurulunun yaptığı bu bağışa genel kurul icazet de veremez. Bunun gibi; ‘Nezle ile Savaş Vakfı’, vakıf başkanının kayıbiraderinin borcu için vakıf malvarlığından rehin veremez veya vakfı kefil kılamaz.”

O halde özel hukuk tüzel kişileri, ancak ve sadece, yukarıdaki temel prensibi ihlal etmemek ve hak ihlali anlamına gelecek bir irade ve karar eksikliği içermemek kaydıyla bağışta bulunabilir. Diğer ifadeyle mesela fakir öğrenciye burs vermek üzere kurulmuş bir derneğin kurucularının ve daha da önemlisi fon sağlayıcılarının “tümünün” rızası olmadan, salt yöneticilerin kararıyla bu dernekten, bir sporcuya burs verilemez. Aksi halde, Anadolu kültüründe “el malından mal bağışlamak” olarak nitelendirilip kınanan ve hukuken de engellenmesi gereken bir durum gerçekleşiyor demektir.

Bu temel prensip, kazanç paylaşmak ve dağıtmak amacıyla kurulmuş tüzel kişilikler durumundaki ticaret şirketleri için evleviyetle geçerlidir. Zira “kazanç elde etme amacı” sebebiyle şirket varlığı ve ortakların hakları, -üyelerinin kural olarak herhangi bir mali hakka sahip olmadığı derneklere nazaran- daha fazla ve daha net koruma altındadır. Elbette her

bir ortak kendi kârı üzerinde dilediği gibi tasarruf edebilir; terk edebilir, bağışlayabilir, kefaletle riske atabilir ve elden çıkarabilir. Ama tüzel kişinin karar ve temsil organı, ortakların yerine geçerek kârdan pay ve şirket malından mal bağışlayamaz.

Kollektif şirkette idare yetkisinin kefalete dair sınırları

Tüzel kişinin fiil ehliyeti tüzel kişiyi idare edenlerin idare yetkisinin ve tüzel kişi adına temsil yetkisi kullananların temsil yetkisinin de sınırını oluşturur. Bu sınır elbette ivazsız işlemler ve konumuz olan kefalet ehliyeti için de geçerlidir.

Eski Ticaret Kanununun “İdare işlerinin şümülü”ne ilişkin 165. maddesine göre kollektif şirkette “Şirketin idaresine giren hususlar, şirket maksat ve mevzuunu elde etmek için icrası gereken mutad muamele ve işlerden ibarettir. Şirketi idare edenler, şirket menfaatine uygun gördükleri işlerde sulh, feragat, kabul ile tahkime dahi salahiyetlidirler. Şu kadar ki; teberruda bulunmak ve şirket mevzuuna girmiyorsa gayrimenkulleri satmak, satın almak ve teminat olarak göstermek gibi mutad iş ve muamelelerin dışında kalan hususlarda ortakların ittifakı şarttır”.

Kanunun yürürlükte olduğu dönemde bu maddedeki “teberru”nun ne anlama geldiği ve kefaleti de kapsayıp kapsamadığı gibi hususlar doktrinde ve yargı kararlarında tartışma konusu olmuştur.

Bu hüküm yardımıyla kollektif şirketin idaresi yönünden şirketin iş ve işlemleri üç gruba ayrılmıştır: Temel işlemler, fevkalade işlemler ve mutad işlemler.

Fevkalade işlemler ve bilhassa temel işlemler idare haklarının sınırının dışındadır. Bu işlemler için oybirliği aranmasının sebebi de budur. Şirketin idare hakkının alanına sadece mutad işlemler girer. Mutad işlemin sınırları objektif ölçüye göre belirlenir.

Bu kapsamda mesela Poroy, kefaleti kendiliğinden teberruya benzetmemiş, olağan kefaletin oybirliği şartı aranmadan mümkün olabileceği sonucuna varmıştır: “Buna göre aynı büyüklük ve nitelikteki işletmelerin piyasa telakkilerine ve ticari teamüllere göre, varlıklarını sürdürebilmek için tür ve değer itibariyle devamlı olarak yapageldikleri işlemlere bakılır. Örneğin menkul rehni tesis edilmesi veya ortaklık konusuyla ilgili bir kefalet verilmesi yukarıdaki ölçüye göre değerlendirilmelidir” demiştir (Reha Poroy/ Ünal Tekinalp/ Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul-2005, s. 166 vd., nu. 251 vd).

Kollektif şirkete ilişkin bu maddenin yeni Ticaret Kanunundaki karşılığı olan 223. madde, bilhassa bu tartışmalara son vermek yönünden daha tasnif edici ve daha açıklayıcıdır. Maddeye göre;

“Şirketin yönetimi kapsamındaki hususlar, şirketin amacını ve konusunu elde etmek için yapılması gereken olağan işlem ve işler ile sınırlıdır. Şirketi yönetenler, şirket menfaatine uygun gördükleri işlerde, olağan işlem ve işlerle sınırlı olmak şartıyla, sulh, feragat ve kabul ile tahkime de yetkilidirler. Şu kadar ki, bağışta bulunmak, kefil olmak, üçüncü kişi lehine garanti vermek, ticari mümessil tayin etmek ve şirket konusuna girmiyorsa taşınmazları satmak, satın almak, teminat göstermek, şirketin özüne ilişkin üretim araçlarını elden çıkarmak, rehnetmek veya ticari işletme rehni kurmak gibi olağan iş ve işlemler dışında kalan hususlarda ortakların oybirliği şarttır.”

Görüldüğü üzere eski kanunda sadece teberrudan (bağıştan) bahsedilmiş iken yeni kanunda bağışın yanına kefalet ve garanti de eklenmiştir. Bu hükme göre idare yetkisi olağan işlere ilişkindir ve kefalet, niteliği gereği, şirketin “olağan iş ve işlemleri dışında kalan hususlar”dandır.

Böylece yeni metinden de anlaşıldığı üzere bağış, kefalet ve garanti işlemleri diğer bazı işlemlerden ayrı tutulmuş, diğerleri için “şirketin konusuna girmiyorsa” denilmesine karşılık bunlar için böyle bir istisnaya yer verilmemiştir.

Bu üç hukuki işlemin diğerlerinden ayrı tutulmasının sebebi gayet açıktır: Şahıs şirketlerinin amacı ve konusu kefalet ve garanti vermek ve bundan kazanç elde etmek olamaz. O halde, bu işlemler yoluyla malvarlığının ivazsız eksiltilmesi ancak oy birliği ile karar verilmesi halinde mümkün olabilir.

Kollektif şirkette temsil yetkisinin kefalete dair sınırları

Kollektif şirketin temsilcilerinin temsil yetkisinin ivazsız işlemler yönünden sınırlarına gelince;

Eski Ticaret Kanununun “Temsil Salahiyetinin Şümulü”nü düzenleyen 176. maddesine göre “şirketi temsile yetkili olan kimse, şirketin gayesine dahil olan her nevi iş ve hukuki muameleleri şirket namına yapmak ve şirketin unvanını kullanmak yetkisini haizdir”.

Yeni Ticaret Kanununun 233. maddesi bu hükmü benzer biçimde tekrar etmektedir:

“(1) Şirketi temsile yetkili olan kimse, şirketin işletme konusuna giren her türlü işi ve hukuki işlemleri şirket adına yapmak ve şirketin unvanını kullanmak yetkisine sahiptir. Bu yetkiyi sınırlayan her şart, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

“(2) Ancak, şirket sözleşmesinin tescil ve ilanı gerekli hükümlerine göre şirketin bağlanabilmesi için birlikte imza şart kılınmışsa, bu şart, üçüncü kişilere karşı da geçerlidir.”

Öncelikle belirtelim ki özelde kefalet ve genel olarak ivazsız işlem yasağı, yukarıda da anlatıldığı üzere, şirketin hak ehliyetine ait bir konu olduğundan, fiil ehliyetine ait ve daha dar bir alan durumundaki temsil işlemleri için birincisinden daha geniş bir yetkinin bulunduğu düşünülemez. (Ancak işleyişten kaynaklanan bir farkın bulunması gerekir ve beklenir). Diğer deyişle idare alanından kaynaklanma ihtimali olmayan bir işin, temsil yetkisi alanına düşmesi de beklenemez.

Özetle yukarıda inceldiğimiz iki hüküm de kefaleti olağanüstü işlem olarak kabul etmektedir ve oybirliğini gerekli görmektedir.

Ticaret şirketlerinde kefalet ehliyetinin genel olarak değerlendirilmesi

Eski kanun döneminde kefalet vermenin bir şirketin gayesine (maksat ve konusuna) dahil olmasının anlamı ve şartı tartışılmıştır. Bu tartışma ve ulaşılan sonuçlar sermaye şirketleri için bu gün de geçerlidir. Ancak şirket adına kefalet için oybirliği arayan ve yukarıda ele aldığımız TTK 223. madde hükmü sebebiyle şahıs şirketleri için geçerliliği kalmamıştır.

Bir şirket kefalet işinden gelir elde etmeyi hedefliyor yani ivazlı kefaleti meslek olarak yapıyor ise bu iş bu şirket için gayeye dahil demektir. Bu şirketlere uygulamada finans sektörü şirketleri denmektedir. (Mesela kredi kooperatifleri bu türdendir. Franko, age. s. 50).

Bir şirketin hem reel sektörde (imalat, aracılık ya da hizmet sektöründe) hem de malî sektörde çalışması mümkündür ve yine bu halde de kefalet amaç içi işlem olur. Belirtelim ki şirket maksat ve mevzusu ile kefalet arasındaki bağlantının dolaylı biçimde kurulabildiği hallerde de işlem ultra vires sayılmayacaktır (Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, s. 101, nu. 126).

Bir şirketin sözleşmesinde temsilcinin şirket adına “her türlü” kefalet verebileceğinin açıkça yazılı olduğu hallerde kural olarak bu yetki

var sayılır. Bu halde artık fiil ehliyeti tartışması yapılmaz. Yani kefalet verilen akdin kefalet veren şirketin maksat ve konusuna girip girmediği önem taşımaz. Ancak verilen kefaletin miktarı ve sınırları itibariyle temsil yetkisinin aşılmış aşılmadığı yine de önem taşımaya devam eder. Bu halde ispat yükü yer değiştirmiş olur. Nitekim Yargıtay Ticaret Dairesi de 19.12.1960 tarihli ve 2674/3343 sayılı kararında bu ayrıma işaret etmiştir (Franko, age. s. 48-49, 51).

Bu hususta Tandoğan da (age. s. 732-733) şunları ifade etmektedir: “Herhangi bir ortaklığın statüsünde konuya ilişkin hususlar arasında ‘üçüncü kişilere kefil olmak’ da açıkça belirtilmişse, acaba verilecek kefaletin konuyla ilgili diğer hususlarla, ana konuyla bir yakınlığı veya bağılılığı bulunması şartı aranmalı mıdır? Başka bir deyimle kefalet yalnız söz konusu hususlarla ilgili borçlar için mi verilebilmelidir? ‘Ortaklık konusuyla ilgili borçlar için’ veya ‘ortaklık amacını gerçekleştirmek için’ üçüncü kişilere kefil olunabileceği gibi bir kayıt olmadıkça böyle bir sınırlamaya gitmek aşırı görülebilir; yalnız statünün bir kayda bağlamadan üçüncü kişilere kefil olunabileceğini belirtmesi halinde, gerekirse kefaletin şirket konusuyla ilgili olduğunu tesbit eden bir genel kurul kararı alınması ihtiyata uygun olabilir.”

Bu tartışmalar yeni TTK ile birlikte kolektif şirketler için artık sona ermiş sayılmalıdır. Zira özetleyecek olursak, kefalet vermek bir kolektif şirketin maksat ve konusuna dahil olamayacağına göre, kolektif şirketi temsile yetkili kişilerin temsil yetkisinin kapsamına da dahil değildir.

İdare ve temsil yetkisinin kefaletle ilişkisi yönünden anonim ve kolektif şirketin mukayesesi

Öncelikle belirtelim ki kolektif şirketlerde geçerli olan idare yetkisine ilişkin “olağan ve olağanüstü” iş ayrımı anonim şirketler için Yeni Türk Ticaret Kanununun 400 vd. (Eski Ticaret Kanununun 317 vd.) maddelerinde söz konusu değildir.

Farkın sebebi, sermaye şirketi ve şahıs şirketi ayrımında yatmaktadır. Kolektif şirkette ortakların şirket borçlarından şahsen ve sınırsız olarak sorumlu olması kuralı, ortaklar arasında yüksek güven ve işbirliğini ve dolayısıyla da ivazsız ya da yüksek riskli işlemlerde oybirliğini gerektirmektedir.

Diğer ifadeyle idarecinin idare yetkisinin ivazsız işlemlerde bilhassa sınırlandırılması konusu, kolektif şirketlerde sermaye şirketlerine

nazaran daha önemlidir. Zira sermaye şirketlerinde idarecinin hukuki tasarrufu sadece şirket varlıklarını etkiler. Ortakların şirket borçlarından sorumlu olmaması sebebiyle ortakların şahsi malvarlığı etki ve risk altına girmez. Oysa kollektif şirkette ortakların şirket borçlarından sorumlu olması sebebiyle şirketi “borçlandıran” her işlem ortakları da sınırsız biçimde borçlandırmaktadır (Ayrıntılı bilgi için bkz. Erden Kuntalp, Ticaret Ortaklıklarının Ehliyeti, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara-1985, s. 11-12, Franko, age. “tartışmalar” kısmı içinde s. 67).

Yukarıda ele aldığımız iki kuraldan idareye ilişkin kural, kararın yönetici ortaklarca ya da tüm ortaklarca “nasıl alınacağını” anlatmaktadır. Temsile ilişkin olan ikinci kural ise kararın şirket adına “kim tarafından icra edileceğini” göstermektedir. Bu sebeple iki hükmün yetki kapsamının birbirinden farklı olması gerekli ve normaldir.

Bir yandan da idareye dahil olmayan bir hususun temsil yetkisine de dahil olmadığı açıktır ve bu yönden sınırlar tektir.

Ancak, idare ve temsilin genel sınırlarının aynı olması, bu iki işi sonuçları itibariyle de aynı hale getirmez. “Temsilci ile işleme girişen üçüncü kişi, bu işleme dayanak olan bir idari kararın bulunup bulunmadığını araştırmak zorunda değildir. O, temsil yetkisinin sınırları içine giren her bir işlemi yetkili temsilci ile yapabilir. İşlemin iç ilişkide bir desteğinin bulunmaması veya alınan karara aykırı olması üçüncü kişiyi ilgilendirmez. Bu gibi hallerde temsilcilerin yaptıkları işlem ortaklığı bağlar. Şüphesiz temsilcinin iç ilişkide ortaklara karşı sorumluluğu söz konusu olabilir”. (Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu s. 176-177, nu. 281).

Buna karşılık, yapılan işlem mutad yönetim işleri kapsamında değilse ve dolayısıyla “temsil yetkisinin sınırları içine giren” bir işlem değilse, işlem şirketi bağlamaz.

Ticaret şirketlerinde ve bilhassa kollektif şirketlerde ivazsız tasarrufların “idare yetkisi” kapsamında olmadığı yukarıdaki bilgilerle anlaşılmıştır.

İdare yetkisi içinde olmayan bir hususun temsil yetkisi içinde olmayacağı ise evleviyetle ortaya çıkarılması gereken bir sonuçtur. “Zira idare hakkında olduğu gibi temsil yetkisinin de en geniş sınırını ortaklık konusu çizer”. (Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu s. 174, nu. 276 c1.).

Kefalet yasağının istisnaları

Tüzel kişilerde ve özellikle şirketlerde genel temsil yetkisiyle ivazsız tasarruf yapılamayacağına ilişkin kuralın, biri hukukun genel prensiplerinden ve diğeri de uygulamadan doğan iki istisnası vardır:

Birinci istisna tüm ortakların oybirliği ile hareket ederek şirketin mameleğini ivazsız tasarrufa konu etmesidir. (Ancak bunun için bu kere de gerçek kişi ortakların iradesine ulaşılması ve bunların tam ehliyetli olması şarttır. Zira “irade unsuru”, ancak bu halde tamam olmuş olur). Hukukun “sözleşme özgürlüğüne ve dava yararı”na ilişkin genel prensibi bu istisnayı kabul eder. Zira bu ihtimalde, ivazsız işlemin kendisine zarar verdiğini iddia edecek bir kişi bulunmayacaktır.

Nitekim Tandoğan bu hususta (age. s. 732) şunları söylemektedir: “Türk Hukukunda ehliyeti ortaklık konusu ile sınırlamanın gayesi, genellikle ortakların menfaatini korumak amacı taşıdığından, özellikle kefalet verme ehliyeti bakımından durum böyle olduğundan, konu ile ilgisi olmayan bir kefaletle ortakların statüyü değiştirerek veya oybirliği ile icazet verebileceklerini ileri sürmek de mümkündür; ancak statü değiştirmeksizin, çoğunlukla alınmış bir genel kurul kararıyla verilen icazetin geçerli olamayacağı kanaatindeyiz. Ayrıca kefalette ehliyet sınırlaması ortakların menfaatine olduğundan, ehliyet dışı verilen kefaletin hükümsüzlüğünü ancak ortakların ileri sürebileceği, üçüncü kişilerin bu hükümsüzlüğe dayanamayacakları da savunulabilir.”

İkinci istisna makul ve küçük çaplı bağışlamalardır. Makul ve küçük çaplı bağışa ilişkin serbestî, bir tür bağış sayılabilecek olan ivazsız kefaletler için de aynen geçerlidir. Bilhassa bu istisnaî serbestlik hali uygulamanın doğurduğu bir haldir.

Bu istisnanın hukuki dayanaklarına gelince;

Bir taraftan kanunkoyucu çeşitli kanuni düzenlemelerinde makul bağışı kabul edilebilir bulmaktadır. Mesela 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 48 ve devamı maddeleri ve bilhassa 54/5. maddesi, kredi sınırlarının tesbitinde şirketlerin kefaletinden söz etmektedir. Mesela aynı kanunun 59. maddesi bankaların her yıl banka özkaynaklarının en çok binde dördü kadar bağış yapabileceğini öngörmüştür. Mesela vergi mevzuatı ile muhasebe ve denetim mevzuatı da sınırlı bağışlamalardan söz etmektedir.

Diğer taraftan Yargıtay içtihatları da yöneticilere bu tür bir sınırlı yetki alanı tanımaktadır. Ultra vires doktrininin sınırlarını yumuşatan bu yaklaşım birkaç alt sebebe dayanmaktadır.

Birincisi; kefaletin şirketin kendi işletme çevresi içinde kalması halidir. Bunun anlamı, kendisi lehine “kefalet verilen borçlunun ortaklığın işletmesi ile ilgisinin bulunması hali”dir. (Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu s. 100, nu 125). Yukarıda da açıkladığımız üzere “konular arasında benzerlik olmamakla birlikte, iki ortaklık, konularına giren borçları için, birbirlerine karşılıklı olmak kaydıyla kefil oluyorsa, konu ile dolaylı bağlılık kabul edilebilmelidir. Bir holding ortaklığın yavru ortaklığa yahut yavru ortaklığın holdinge kefil olması halinde de konu ile dolaylı bağlılık görülebilir” (Tandoğan, age. s. 732).

İkincisi kefaletin mutad işlem olması halidir. (Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu s. 175, nu 276/c1.). Burada kastedilen mutad olma hali sübjektif ve objektif unsurlar taşıyan karma bir ölçüye göre belirlenecektir. Kefalet işlemi, tarafı ve çapı itibarıyla özelde kefalet veren şirket için ve genelde de bu tür şirketler için mutad ise ultra vires sayılmayacaktır.

Franko (age. s.52), ticaret hayatının gerekleri denilen istisnanın abartılmaması gerektiğini şu ifadelerle açıklamaktadır: “... verilmiş olan kefaletin muteberiyeti, tarafların menfaatleri ile yakın bir alanın mevcudiyetine bağlıdır. Mevzuları bakımından hiç münasebeti bulunmayan bir şirketin başkası lehine kefalet vermesi, kefalet müessesesinin ticari hayattaki ehemmiyet ve zarureti ile izah ve meşrulaştırılmaz.”

Böylece anlaşılmaktadır ki kefaletin ivazsız olması ile ivazlı akit biçiminde olması hali farklı hükümlere tabidir. Bu durumda ivazlı kefalet de tarif edilmelidir:

İvazlı kefalet mutlaka bedeli tesbit edilmiş kefalet demek değildir. Bedel tam belli olmasa da şayet taraf iradelerine yansıyan bir denklik arzusu ve gayreti varsa ivaz var sayılır. Piyasa riski anlamında riskleri belirlenmiş ve denkleştirilmiş olan her tür garanti ve kefalet işlemi bu anlamda ivazlıdır. Bilhassa bankaların teminat mektubu işlemlerinde durum bu şekildedir.

Aynı şekilde karşılıklı olarak “birbirinin” borcuna kefil olan “bağımsız” şirketler örneğinde de bir tür ivazlılık hali vardır.

Buna karşılık grup içi şirketlerin “birbirine” kefaleti bir ivaz içermez. (Ama esasen bu tür bir kefalet gerçekte iyi bir teminat da sayılmaz. Zira grubun bir üyesi sarsıntı geçirdiğinde diğer üyeler de sarsıntı geçiri-

yor demektir. Dolayısıyla grubun üyelerinden birinden olan ve tahsil edilmesi riskli hale gelen bir alacağın, grubun diğer üyelerinden tahsil kabiliyeti de artık kalmamış demektir. Nitekim bu sebeptendir ki Bankacılık Kanununun 54/5. maddesi bu tür kefaleti ilave risk oluşturan kredi işlemi saymamıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Battal, Bankacılık Kanunu Şerhi, Seçkin Yayınları, Ankara-2007, s. 227).

Ancak unutulmamalıdır ki bu değerlendirmeler yeni dönemde ancak sermaye şirketleri için geçerli olabilir. Zira TTK 223. madde gereğince, kollektif şirketler ve dolayısıyla da komandit şirketler için kefalet tartışmasız biçimde ancak oy birliği ile karar alınmasını gerektirir.

Diğer ifadeyle eski kanun dönemindeki bazı değerlendirmelerin artık bir değeri kalmamış sayılmalıdır.

Mesela “Kefalet işlemi kollektif şirketin konusu ve ticari ilişkileri itibariyle ticari hayatın doğal bir gereği sayılabiliyorsa, bu takdirde işlemin geniş anlamda işletme konusu ve dolayısıyla hak ehliyeti içinde sayılması gerekir. Örneğin, kollektif ortaklığın büyük ve devamlı müşterilerinden birisi veya portföyünde hisselerinin bulunduğu bir şirket lehine kefalet vermesi bu niteliktedir. Yapılacak değerlendirmede, verilen kefaletin büyüklüğü (tavanı) de göz önünde tutulmalıdır. Diğer bir anlamıyla verilen kefaletin miktarı müşteri veya iştirak ilişkisiyle uyumlu boyutta olmalıdır.” (Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu s. 174, nu 276 1c.) şeklindeki değerlendirme artık bir anlam ifade etmemektedir.

Yetkisiz kefalette üçüncü kişinin iyi niyetinin sonucu

Temsilci tarafından kurulan bir akdin konu itibariyle aslında idare yetkisi içinde dahi olmadığı ve dolayısıyla şirketi bağlamadığı hallerde bu işlem konu dışı (ultra vires) olmuş olacağından geçersizliği hususu pek açıktır ve bu hususta iyiniyet iddiası da bir önem taşımaz. Buna karşılık ultra vires’in sınırları konusunun tartışmaya açık olduğu özel bazı durumlarda üçüncü kişinin iyiniyetini korumak gerekebilir.

Bu koruma açısından da şahıs şirketleri ile sermaye şirketleri arasında bir fark vardır.

Nitekim kanunkoyucu anonim şirketlerde temsil yetkisinin kapsamını düzenlediği yeni Türk Ticaret Kanununun 371/4. maddesinde “Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemden dolayı şirkete başvurularına engel değildir” denilerek, iyiniyet açıkça korunmuştur.

Eski Türk Ticaret Kanununun 321/4. maddesinde de bu kural “Temsile selahiyetli olanlar tarafından yapılan muamelenin esas muameleye veya umumi heyet kararına aykırı olması, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahısların o muameleden dolayı şirkete müracaatına mani olmaz” şeklinde idi.

Buna karşılık kanunkoyucu şahıs şirketleri için böyle bir hükme yer verilmemiştir. Bu durumda, kollektif şirket açısından, sermaye şirketlerindeki benzer bir sonuca, ancak sicile itimat prensibi yardımıyla ve sınırlı hallerde ulaşılabilecektir.

Kefaletin ivazlı olup olmamasının sonucu

Bir kollektif şirketin yetkili temsilcisi tarafından akdedilmiş olan ve yukarıdaki açıklamalarda yer alan şartlara uygun olmakla geçerliliği benimsenmiş olan ivazlı kefalet hem şirketin sorumluluğunu doğurur ve hem de şirketin malvarlığının kefalete yeterli olmaması halinde ortakların şahsi sorumluluğunu doğurur.

Buna karşılık, yukarıda açıklanmış olan prensipler çerçevesinde ivazlı olmayan ve oybirliği ile alınmış bir karara da dayanmayan bir kefalet akdi, ne şirketi ne de ortakları, hiç birini sorumluluk altına sokmaz.

Nitekim tüzel kişiliği bulunmayan adi şirketlerde Yeni Borçlar Kanununun 624/1. maddesi (Eski Borçlar Kanununun 524. maddesi) gereğince yönetime ilişkin kararların kural olarak oybirliği ile alınacak olmasının bir sebebi de budur. Aynı şekilde adi şirkete bir temsilci tayini ve olağanüstü işlerin “yürütülmesi” de oy birliğine muhtaçtır ve bu da yönetici ve temsilci ortakların temsil yetkisinin ve dolayısıyla ortakları borç altına sokma yetkisinin ancak şirket işleriyle sınırlı olması gerektiğini göstermektedir.

Geçersiz kefalet işleminin sonucu

İdare ve temsil yetkisi kapsamında bulunmayan bir hukuki muamelenin ve bu kapsamdaki bir ivazsız borçlandırıcı işlemin akıbetine gelince;

Bu hususta da kanunda bir açıklık bulunmamakla birlikte doktrinde büyük çoğunluk bu işlemin yok hükmünde olduğunu tesbit etmektedir. (Ayrıntılı bilgi için Franko, s. 39-40. Hükümsüz sayılması gerektiği görüşü için bkz. Kuntalp, age. s. 14 vd.).

Geçersiz kefalet sebebiyle kefalet akdine imza koyan şirket temsilcisinin şahsen sorumlu olup olmayacağı hususu, Borçlar Kanununun yetkisiz temsile ilişkin hükümleri yardımıyla sonuca bağlanacaktır. Bu-

rada da bilhassa alacaklının yetkisizliği bilip bilmemesi önemli etki yapacaktır.

SONUÇ

Yeni Türk Ticaret Kanununun kollektif şirketin yönetiminin kapsamının düzenlendiği 223. maddesinde, Eski Türk Ticaret Kanununun 165. maddesinden farklı olarak, kollektif şirketlerin sadece teberruları (bağışları) değil, kefalet ve garantileri de açıkça oybirliği ile karar verilmesi şartına bağlanmıştır. Madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere bu yeniliğin amacı doktrindeki tartışmaları bitirmektir.

Yeni TTK'nın 223. maddesi, 317. maddedeki atıf sebebiyle komandit şirketler hakkında da uygulanmaktadır. Böylece 223. madde hükmü şahıs şirketleri için genel hüküm niteliğindedir.

Sermaye şirketleri için böyle bir düzenlemeye rastlanmamaktadır.

İki şirket tipi arasındaki bu fark, temsilcilerin şirket varlığı üzerindeki tasarrufunun, ortakların şirkete getirdikleri sermayeden başka, ortakların şahsi malvarlığı ile de ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır.

Böylece şahıs ve sermaye şirketlerinde kefalet ehliyeti ve kefalet dair temsil yetkisi farkı, yeni kanunla netleştirilmiş olmaktadır.

Doktrin ve uygulamanın da bu yeni durumu nazara alması beklenir.

KAYNAKÇA

BATTAL Ahmet, Bankacılık Kanunu Şerhi, Seçkin Yayınları, Ankara-2007

EREN Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta Yayınları, İstanbul-2001

FRANKO Nisim, Ticaret Şirketlerinin Kefalet Ehliyeti, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara-1985

HATEMİ Hüseyin, Kişiler Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul-1992

KUNTALP Erden, Ticaret Ortaklıklarının Ehliyeti, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, Ankara-1985

POROY Reha / **TEKİNALP** Ünal / **ÇAMOĞLU** Ersin, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul-2005

TANDOĞAN Haluk, Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri, Cilt II, Evrim Basın Yayın, İstanbul-1987